

Vaša „opomba uredništva“ k dopisu v št. 17. „U. T.“ me je pravzaprav napotila, da sem napisal te vrstice. Čutim z Vami!

Z bratskim pozdravom najvdanejši

Petr Skalický,
starosta Z. U. J.

Vzgojimo mislece!

Pri III. obdobjem zboru „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju dne 20. aprila 1908 govoril Ludovik Černež.

(Konec.)

Pri tej priliki sicer mimogrede opomnim, da mora učiteljstvo storiti vse, da se mu šoli odrasla mladina ne odtuji; zakaj sicer ostanemo le šolski učitelji, a nismo ljudski, narodni učitelji. —

Učenec naj torej ne misli, da sem kako nadbitje, ker nadbitja sploh ne tlačijo zemlje. Čuti naj, da sem človek kakor on, ki pa sem pripravljen in pozvan, da ga učim in vzgajam. Ve naj, da imam in hočem imeti kot učitelj v šoli prvo, odločilno besedo, da pa imam tudi jaz dolžnosti, velike dolžnosti v človeški družbi, da jih izpolnjujem kolikor le mogoče vestno in natančno.

Učenec naj ne misli, da sem nezmisljiv in naj ne sprejme nobene moje sodbe slepo! Pomisli naj dobro vsako moje besedo in ako pride kdaj do drugega zaključka nego jaz, naj mi to odkrito pove, da spoznava resnico po Sokratovem zgledu, ki je navedel razgovor tako, da je učenec sam prišel do spoznanja resnice. A če sem se sam zmotil, pripoznam odkrito svojo zmotu. To mi ne škoduje.

In le poizkusimo osvoboditi otroškega duha in videli bomo, s kakim zanimanjem bodo delali otroci, spoznavši, da nimajo glave vrh telesa za to, da bi z njo kimali, temveč za to, da samostojno mislijo, kakor meri mlada tica po prvih nerodnih poizkusih veselo in smelo prosti zrak, čuteč namen in moč svojih peruti.

Važno je, da zna samostojno presoditi vsako izgovorjeno sodbo in se ne da motiti od bobnečega glasu, gladkih fraz in cenih obljub, a še mnogo važnejše je po mojem prepričanju to, da zna presoditi, kar čita. Saj se ideje razširjajo najbolj s tiskom in po vsi pravici se imenuje časnikarstvo velesila. Tiskana beseda ima čuden, sugestiven vpliv na človeka. Dozdeva se mu pač, da to, kar je takorekoč ovekovečeno s tiskom, ne more biti napačno ali celo neresnično.

Kako otrok o tem misli, mi je povedal šolarček, ki je trdil o nekem dogodku: Res je, res! Saj je bilo v č a s o p i s u!

In kakor ta fantič, misli ogromna množica — nemislečega ljudstva. A kake posledice ima to slepo verovanje v tiskano besedo danes, ko že skoro težko rečemo s francoskim kraljem Ludovikom XII., da je „tiskarstvo neizmerna dobrota in njega iznajdba bolj božjega nego človeškega izvira“ — to čutimo in vemo dobro vsi!

Je pač res tako, da se i najboljša reč lahko porabi tudi v — slab namen!

A le za nemislečega človeka je nevarnost. Misleč človek pa se uči tudi iz slabega čtiva.

In naša naloga je, da vzgojimo zarod, ki bo znal kolikortoliko razločevati med dobrim in slabim, med resnico in lažjo.

Sestavitelj čitank se z vso hvala vredno vnemo trudijo, da bi podali naši mladini vzornega čtiva, a vestni učitelj se muči, da iztisne po vseh pravilih moderne pedagogike iz vsakega berilnega sestavka vsako kapljico učenosti in modrosti, ki jo je dotični pisatelj vliil vanjo, časih še celo mnogo več! En moment pa se pri obravnavi navadno popolnoma pozabi, in to je verjetnost, oziroma resničnost, stvarnost dotičnega berila.

Učitelj pač sam čuti, da v tem oziru v marsikaterem berilu ni vse v redu, pa se skrbno varuje, da bi prišli otroci na to. Rajši sploh izpusti dotično berilo. Jaz pa trdim, da so ravno taki sestavki najbolj pripravi, da naučimo otroke, kako naj pri čitanju pazijo in mislijo.

Dovolite mi dva primera!

Vsakomur je znana tista povest o „Čudni skrinjici“.

Ali je verjetno, da je nosila gospodinja tisto skrinjico vse leto okolo? — Ko bi vsaj le skatljica bila! Presneto kratke pameti bi morala biti, da bi ne prišla prej na šalo. In pa prav nič radovedna, torej čudna lastnost za — gospodinjino!

In ogledimo si naslednji sestavek:

Najboljši ka ž i p o t.

Sin se je izučil rokodelstva pri svojem očetu. „Zdaj pa le po širokem svetu!“ reko mu oče, „da se še bolj izuriš v svojem delu in tudi spoznaš, kako se kruh služi pri tujih ljudeh. Tudi jaz sem storil nekatero stopinjo po svetu, in še nikoli mi ni bilo tega žal!“ Tako so govorili oče in mu naštel še celo vrsto trgov in mest, kamor naj gre in se pomudi z delom.

„Za božjo voljo!“ oglasi se prestrašena mati, „kaj pa misliš, oče? O vseh teh krajih še praviti nisem nikoli slišala in tod naj bi hodil sam, revež? Kdo ga bo varoval, kdo vodil? Naj le ostane doma; ljubo, doma, kdor ga ima, pravi star pregovor.“

Oče na to nič ne odgovorí; sinu namignejo, peljejo ga pred uljak ter mu reko: „Le poglej jih veselih živalic, kako vrše in hite na delo. Daleč, daleč gredo okrog in kdo jih vodi na daljnem potu od evetke do evetke? Kdo jih varuje, marljive delavke, da jih med potjo ne požoro sovražne ptice? Kdo jih zopet pripelje v domači panj, bogato obložene z blagodišečim voskom in medom? Ali ne Oče nebeški, ki z enako dobroto skrbi za velikega slona kakor za malo miško? Ali ne On, brez katerega volje še vrabec ne pade raz streho?“

Nato se obrnejo oče k materi, ki so zadaj stali in pa poslušali. „No, mati, ali naš sin ni več ko le-te čebelice?“ Pri tej priči so mati utihnili in z mirno dušo pustili sina po svetu.

Pri obravnavi tega berila morajo najti učenci po kratkih vprašanjih sami razne neverjetnosti in j pogreške, tembolj ako so se že kaj učili o čebelarstvu.*)

Oče je naštel celo vrsto krajev. Katere kraje pač? Gotovo tiste, kjer je delal nekda

*) Tudi v jezikovnem oziru je to berilo silno slabo. Uredništvo.

sam kot pomočnik. Mati pa še baje o vseh teh krajih nikdar praviti ni slišala! Ali je to verjetno? Oče bi ji bil gotovo že večkrat pripovedoval, kako in kje je potoval, saj vemo, da se ljudje s tem kaj radi pobahajo! Pravil bi ji bil, kaj vse se je naučil v tujini in kake koristi ima od tega. Tada pa bi mati ne bila tako obupavala.

Kdo vodi čebelice? Kdo jih varuje, da jih ne požoro ptice? Kdo jih zopet privede nazaj v domači panj, bogato obložene z blagodišečim voskom in medom? Iz teh stavkov bi sklepali, da se nobena čebelica ne izgubi; v resnici pa jih mnogo, mnogo požoro ptice in druge sovražnice. Mnogo jih uničijo razne nezgode in marsikatera se ne vrne več v svoj panj. Toda tega skoro niti ne opazimo, ker se čebele v tem času silno množijo. Saj je znano, da delavka pri dobri paši itak ne živi dosti čez šest tednov, ker se takorekoč izdela do smrti. Tudi ni res, da prinašajo čebele vosek v panj, temveč ga še-le v panju pripravljajo! Izpotevajo ga kot nekako toščo po obilnejšem zauživanju medu. — Ali ne Oče nebeški, ali ne On, brez katerega volje še vrabec ne pade raz streho? Vrabec pač ni neznatnejši kot čebelica! Ali je res treba poniževati Boga z neresničnostmi? Ali se ne kaže stokrat večja modrost Stvarnikova baš v prečudnem organizmu in tajinstvenem življenju čebele? — Nato se obrnejo oče k materi, ki so zadaj stali pa poslušali! „No, mati, ali ni naš sin več, ko le-te čebelice!“ — Smešno! Pri tej priči so mati utihnili. Sklepali torej moramo, da je do tega trenutka mati ves čas tarnala in govorila, obenem pa — poslušala! To bi bila vsekakor čudna zmožnost! In koga je hotel oče postaviti za ka ž i p o t a? Ali čebelice ali Boga? V resnici je pač le povedal, da bo že Bog varoval sina. Koliko lepše bi se glasilo: „Pojdi, sin, po svetu! Bodi priden in izvežbaj se, pa doma in Boga ne pozabi!“

Iz takih in sličnih obravnav naj otroci spoznajo, da ni vse res kar je tiskano, da je mnogo, mnogo izmišljenega in dosti neresničnega.

Pregovor pravi, da je papir potrpežljiv, ker prenese še tolike neumnosti in neresnice!

Zaraditega pa ne smemo ničesar slepo verjeti, kar čitamo, temveč vse dobro preudariti in premisliti, vedno in povsod pa iskati resnice, po besedah našega pesnika: „Resnica nad vse, to je čist ideal!“ Ako se bodo učenci navadili takorekoč kritikujé čitati, bodo sami našli v svojih knjigah razne neverjetnosti in nemogočnosti, n. pr. tisti račun, kjer pomeša nekdo 1 kg kave po 3 K 84 h z 1 kg po 36 h. Kje pa se dobi kava po 36 h? In recimo, da bi se dobila, kdo neki bo mešal tako dragoceno kavo s tako slabo? — Ali pa naslednji stavek: „Ko bi se bil hotel rešiti, bi moral plavati, pa nisem mogel, ker sem bil preveč truden.“ — Bil sem preveč truden, plavati nisem mogel, ergo: utonil sem. To torej govori utopljenec ali pa pripoveduje kdo svoje — sanje! To sta primera, ki sem se jih ravno spomnil.

Cenjena gospoda! Marsikomur se bo zdelo to malenkostno, kakor sploh vsa moja izvajanja. Toda rečem vam, kdor se navadi v mladosti tako pazljivo čitati, tisti tudi pozneje

ne bo vsega požiral, kar se mu bo nudilo, temveč vse bo trezno premišljeval. Mislec v preprih ne bo slepo veroval eni stranki, temveč slišati bo hotel tudi drugo. Primerjal bo besede z dejanji in si naposled napravil svojo sodbo. Mislec ne bo obsojal nikogar in ničesar že zato, ker obsojajo drugi, varoval se bo predsodkov. Mikalo bi me povedati še marsikaj, toda bodi dovolj!

Očitno se mi bo morda, da bi se z zasledovanjem puste resnice in s treznim premišljevanjem izrinila vsa poezija iz šole, da bi n. pr. bajke izgubile vso vrednost. Nikakor! Otroci se naj le naslajajo z bajko, naj jo uživajo, a končno morajo na tej stopnji že vendar zvedeti, da vse to ni res. Saj že misleč otrok sam išče resnico, češ: „Atej, ali je pa to res?“ Priznavam, da se bo tako uničila marsikatera krasna slika, kakor si jo je ustvarila bujna domišljija otrokova, in da bo izginila marsikaka čarobna fata morgana. Toda s tem, da bomo presojali vsako stvar po pravi vrednosti, pri tem pa nikdar ne pozabljali višjih vzorov, ne bo trpela prava lepota in otroško čuvstvo, se bo le očistilo kakor zlato v ognju; zakaj prav pravi Diesterweg, ki trdi, da prave srčne in čuvstvene slike ni brez slike razuma. Saj vemo, da čuvstvovanje brez razuma lahko n. pr. vzkipi v lepi fanatizem. Odrnila pa se bo mladina s takim postopanjem tudi od tistega nesrečnega sanjarenja, ki ovira dejanja.

In da hitim h koncu:

Mišljenje nikakor ne nasprotuje čisti veri, temveč jo le poveljuje. Mišljenje je najkrepkejša in najvažnejša opora v vedno težavnejšem boju za obstanek posamezniku in narodu. Mišljenje je najboljša vez državi, saj zbližuje stranke in narode, varuje utopij, prepričuje o potrebnosti in koristnosti državnih uredb itd. Mislec narod bo končno kolikortoliko pravičen vsem stanovom in torej tudi pravičnejši nam učiteljem, Prepričan sem, da

Kadar bo narod misliti znal,
takrat bo narod z nami stal!

Zato pa, predragi, če ovržete tudi način in sredstva, načelo naj ostane:

V z g o j i m o m i s l e c e!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Ker mi je ta mesec dovršiti račune, sem poslal zaostalim opomine, ali le štirje so se odzvali. Prosim še drugih 10, da to store. Kako je lepo, če ni zaostankov in jaz imam največje veselje, če rečem: Vse je plačano in poravnano. Letos izide i m e n i k članov, torej tisti, ki so se že oglasili, naj se požurijo, da store svojo dolžnost, ker sicer bi zaman iskali svojega imena v poročilu. Ig. 14. maja 1908. Frane Ks. T r o š t, t. č. predsednik.

Kranjsko.

Učiteljski krožek št. Vid nad Ljubljano je imel kaj prijeten sestanek 7. t. m. na Šmarni gori. Ker brod čez Savo v Tacnu zaradi velike vode ni vozil, smo se peljali na Medvođe in jo čez Pirniče mahnili na goro. Četudi je semtertja kak težak oblak grozil, da se — izprazni, vendar je le — grozil. Lep razgled in dobra okrepčila so obilo poplačala ves trud. Prijateljski razgovori, napitnice in lepo

„In iz dohodkov tega lista se plačujejo vsi ogromni stroški za ljudsko šolstvo, in še oddajamo vsako leto nekaj čistega dobička v razne dobrodelne namene,“ nam je pojasnjeval major.

Samega strmenja smo zazijali in pozabili bi bili zapreti usta, da nas ni nato opozoril major, češ, da se sicer preveč blamiramo pred učenci.

Ti pa so strmeli popolnoma resno na nas, in niti žilica jim ni kazala na smeh — tako izborna so bili vzgojeni.

Rrrr — zaropče električni zvonec.

„Gospod major, učenec št. 777 je ravno kar m r d n i l z nosom,“ se oglasi po telefonu glas šolskega generala; „tega nikakor ne smete trpeti!“

„Učenec št. 777! Po paragrafu 333. šolskega reda je strogo prepovedano mrdati z nosom! Zaslužil si kazni in zato ti jih nakažem električnim potom deset, da si boš v prihodnje dobro premislil mrdati z nosom!“ je grmel gospod šolski major.

Učenec št. 777. pa je prebledel in se tudi že pričel zvijati pred krepkimi električnimi sunki, ki so se mu dovajali nevidnim potom na nevidne dele njegovega pregrešnega telesa.

„Čudovito, čudovito!“ je bilo vse, kar se je izvil iz naših prsi.

„Slišite, gospod major, kako pa je mogoče, da je gospod šolski general takoj vedel za mrdanje tega učenca?“ sem vprašal jaz.

„Tudi to ni v zvezi s čarovnijo,“ odgovori gospod major; „gospod general ima napeljan v vsako učno sobo f o n o - l e - e - c h i n o - g r a f h — zato vse sliši, vse vidi, in vse ve, kar se zgodi v kaki učni dvorani. Tako je tedaj tudi lahko videl mrdanje tega učenca.“

„Da, zdaj umem — njegovemu očesu ne ostane nič prikrita,“ vzkliknem jaz; „zares idealno!“ (Sledi.)

Učitelji.

Vence satiriških pesmi. Napisal Ferdo Plemič.
(Dalje.)

VI. konferenca.

To vam je bila danes burna debata! Rečem odkrito, pravcati tingl-tangl v mesečni seji. Na dnevnem redu je bilo novo berilo, spisala Josin in Gangl.

„Novo berilo!“ vodja odločno odkima. „Novotarije nikdar niso kaj prida.

Stara le vera, star denar sta najboljša, ker le na staro podlago se trdno zida.“

„Ha, ha!“ pravi Porednež: „Prosim opombo.“ Ni še vse dobro, kar je častljivo, staro. Starim ženicam moje vse spoštovanje; vendar navdušen nisem za tako šaro.“

Oster pogled predzreža koj kaznuje. „Prosim, kolega, pustite prazne te marne! Kak naj jih človek tudi protokoluje? Vedno pripombe naj bodo strogo stvarne.“

Drugi nato pa: „Menim, da vendar ne bomo samo na letnico nove čitanke zrl. Upam, da preden h kritiki usta odpremo in debatujemo, bomo knjigo odprli.“

„Jaz za svoj del sem s kritiko davno gotova,“ zdajci oglasi se ženska sredi prepira.

„Knjiga je dobra in boljša kakor so prejšnje, ali premalo na deklice se mi ozira.“

„Vidite, vidite!“ vodja nato zmagonosno, neglede mnogih in raznih prikritih posmeškov.

Drugi nato: „Stare imajo pač isti pogrešek!“ Tretji: „Poleg sto drugih tiskovnih pogreškov!“

„Jezik je lep!“ pripomni nekdo iz zbora. „Kdor ne verjame, sam naj verno preizkusi!“

„Kaj bo to jezik!“ še vedno vodja ugovarja. „Dandanes mladež jezik še preveč mi brusi.“

„Pesništvo, sicer prirojeno malce časih, vendar zastopano dobro je in je moderno,“ oni dostavi. Žalosten vidi zdaj vodja, da je osamljen ter zamrmra: „All! inferno!“

„Dobri in lepi posebno so tile odstavki...“ nekdo obširno in točno zdaj nadaljuje. Vodja molči; le tuintam blekne še kakšno, kar se vsekakor vestno protokoluje.

Slednjič seveda po lepi stari navadi še o berilu vrši se glasovanje, in sprejeta z vsemi glasovi je knjiga, kar se napiše višji oblasti na znanje.

In odtodaj na naši šoli gostimo z novim berilom naše prebrumne učence. Sklepno pa prosim vas, dajte o vsem tem molčati, ker so pač tajne uradne konference.

VII. Učiteljski praktikant.

Glavo polno dobrih nauk, glej, ponosno vam drži mladič; v žepu sicer ima maturo, drugega pa, bogme, tudi nič.

petje so nas pa poživile. Spominjali smo se pa še posebej tovariša in poslanca Gangla, ki ga naj Bog živi!

Dobski krožek ima prvi sestanek dne 21. t. m. na Viru pri „Vehovcu“ ob 3. uri popoldne. Tovariši, tovarišice, na krov! Le v združenju in spoznanju je moč. Pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo. Dne 7. t. m. je priredilo naše društvo majniško zborovanje v Gornji Polskavi. Predsednik tov. Koki je v svojem nagovoru proslavljal v vznesenih besedah naš vzvišen poklic ter bodril nas — pionirje prosvete — h krepkemu delu v šoli in izven nje. Ob naši trdni organizaciji se bodo uspešno odbijali vsi ljuti napadi raznih sovragov učiteljstva in šole. Nadalje z zadovoljstvom konstatira številno udeležbo ter še posebno pozdravi iz Pragerskega došla uradnika gg. Oseta in Vodenika. Kot nov član je pristopil društvu tov. Jože Rainer.

Po zapisniku je omenil tovariš predsednik dopise glede pol v zadevi draginjskih razmer, nekega člana v „Päd. Z.“, o ponudbi zavarovalnice za osebno varstvo; z ozirom na dopis mariborskega učiteljskega društva, ki zboruje junija v Framu, pozove predsednik navzoče društvenike, naj se po možnosti korporativno udeležijo zborovanja bratskega društva. Za tem še prečita dopis zdravnika dr. Zangerja, ki je moral iz službenih ozirih odpovedati predavanje o šolski higieni, ter dopis o sestanku slovenske učiteljske zveze v Pragi; za Jan Legov spomenik se določi prispevek 10 K.

Tovariši tajnici se naroči, da še enkrat razpošlje pozive vsem onim, ki še vedno s prekrizanimi rokami stoje izven društva; dočim se je najzadnji delavci krepko organizirajo, pa se še najdejo v našem inteligentnem sloju ljudje, ki ne malo ne pojmijo važnosti stanovske skupnosti.

O velikonočnem zborovanju „Zveze“ nam je podal poročilo tovariš Krotký; kot predsednik socialnega odseka pa je obenem poročal o učiteljskem sestanku v Studenicih. Sklenilo se je prirediti prvi roditeljski večer v Poljčanah; predaval bo tedaj tovariš Brumen iz Čadrama. Dravinjski krožek priredi v kratkem tudi izlet na Donačko goro.

Pri slučajnostih zahvali predsednik ggč. Ljudmilo Schreinerjevo, ki je kot članica našega društva pri celjskem koncertu nastopila tako častno. Omenil je tudi neko zadevo, ki se je splošno obsojala; želeli bi bilo, da bodo znali merodajni faktorji vbodoče preprečiti slične netaktnosti.

Na predlog tovariša Vrsiča se sklene naročiti od ljutomerskega učiteljskega društva primerno število društvenih pravil.

Po zborovanju se je razvila v prostorih Hermanove gostilnice izredno animirana zabava; postrežba je bila v vsakem oziru izborna. Za izvršten aranžma se je v svo vsemu potrudila tudi tovarišica ggč. Negovetičeva. Na snidenje v Framu!

Učiteljsko društvo za celjski okraj je priredilo dne 3. t. m. majnikov izlet na goro Oljko. Ne mnogo dobrega obetajoče jutro omenjenega dne je marsikaterega tovariša priklenilo na dom; zato tudi ni bilo izletnikov toliko, kolikor bi jih bili pričakovali. A izletnike, med katerimi je bilo tudi nekaj tovarišev in tovarišic iz štajerskega okraja, je bogato poplačal krasni razgled z vrha po obširnem slovenskem ozemlju za njihov trud. Po vrnitvi v dolino je izletnike pri županu in gostilničarju gospodu Goričniku v Rečički vasi okrepčalo prav okusno kosilo. Popoldne je prišel med nas tudi c. kr.

V prsih nosi ideale,
za vse dobro smisel on ima;
ali prosim vas, kristjani,
ne živi se od navdušenja.
Tudi srce časih mu nagaja.
Bad bi ženo se, saj sije maj!
S kom, kako, zakaj, to zna vam,
a ne zna seveda še, na kaj.
Velik revček praktikant je! —
Malo cenjen njihov je pač stan.
Vendar so dobri muzikantje;
jeremijaše pojo vam dannadan.

VIII. Oficialna nemščina.

Na hodniku živahna družba
se danes vedno bolj nabira
ter kaj ognjeno na vsa usta
prav krvoločno debatira.
Odklenkal kdaj je že počitek,
a zvon ne najde še posluha;
za klenkanje, za vse zvonjenje
uša danes so pač gluha.

Prikaže takrat na obzoru
voditelj se in se namrda
začuden. „Kaj pa to? Brbljajo!
Na moji šoli razvada grda!“
Pristopi krogu, z resnim glasom
ga posvari: „Hm, darf ich bitten,
vsak v svoj razred, gospoda moja;
dise Glocke hat schon längst gelitten!“
(Konec.)

nadzornik obrtnih šol, ravnatelj gospod Šubica iz Ljubljane, našemu povabilu pa se je odzvalo tudi več tovarišev in učiteljskih prijateljev iz Šostanja, Šmartna ob Paki in drugod. Vrlo gornjegrajsko učiteljsko društvo, ki je ravno tisti dan zborovalo na Ljubnem je brzojavno pozdravilo tovariše izletnike. Razvila se je prav prijetna, neprisljen zabava. Ob dobri postrežbi, ob pevanju narodnih pesmic ter ob lepih napitnicah tovariša predsednika, ravnatelja gosp. Šubica in tovariša Koropca je prehitro pretekel čas. Ta izlet ostane vsakemu udeležencu v prav prijetnem spominu.

Učiteljski krožek ormoškega in ljutomerskega učiteljstva. Prvi krožek omenjenega učiteljstva, ki ga je sklical tov. Ludovik Šijanec, nadučitelj pri Svetinjah, se je vršil 7. t. m. pri Kraljici v Ivanjkoveh. Udeležili so se krožka tovariši in tovarišice sledečih šol: Velika nedelja, Runc, Svetinje, Sv. Miklavž, Sv. Bolek in Ormož ormoškega okraja, Stara cesta, Ljutomer in Mala nedelja ljutomerskega okraja. Krožek so počastili s svojo prisotnostjo tudi gg. F. Simonič in L. Petovar, veleposesnika v Ivanjkoveh, F. Polak, stud. iur. iz Cerovca, in ggč. Pernatova iz Ormoža. Sklicatelj, tov. Šijanec pozdravi došlece, vobče želeč, naj bi ideja družiti se in gojiti stanovsko zavednost prevzela slehernega učitelja in slehrno učiteljico. Zatem pozdravi goste, napije starosti krožka, tov. Salamunu, in predsednikoma ormoškega in ljutomerskega učiteljskega društva, tov. Rajšpu in Tomažiču. Vrsto govorov zaključijo tov. Rajšp, poudarjajoč, da je iz vseh besed gg. predgovornikov razvidno, da so taki učiteljski krožki v teh resnih časih, ko nas nasprotniki hočejo pritisniti ob tla, potrebni, ker služijo naši stvari. Končno naznani tudi, da bo prihodnji krožek v Vuzmetincih. Ob ljubili smo, da pridemo vsi. — Pri tem pa ne pozabimo k takim krožkom vabiti tudi prijateljev šole in učiteljstva.

Goriško.

Deželno učiteljsko društvo za Goriško-Gradiščansko je imelo redno letno zborovanje dne 14. maja 1908 ob 11. uri popoldne pri „Zlatem jellenu“ v Gorici po dnevnem redu: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Blagajnikovo poročilo: račun za leto 1907. — Proračun za leto 1908. 3. Volitev pregledovalcev računov v smislu § 10. društvenih pravil. 4. Morebitni predlogi, ki naj se naslovijo pisмено na predsednika dva dni pred zborovanjem.

Trst.

Zborovanje tržaškega učiteljskega društva v Sv. Križu. — Minolo nedeljo se je zbralo učiteljstvo v šolskem poslopju v Križu, odkoder je prediven pogled po slovenski Rivieri in Adriji. Nekako ob pol enajsti uri je otvoril predsednik zborovanje s presrečnim pozdravom na vse navzoče, nakar je referiral g. dr. J. Pertot o naznanjeni temi: Kako pospešuje ljudska šola javno zdravstvo. Na otroško dušo napravi neizbrisen vtisk lepo belo šolsko poslopje, a tudi zračnost, svetloba, obsežnost in snažnost lepih prostorov ostane za vedno utrjeno v občutljivi otroški duši. Dosledno navajanje otrok po blagem učitelju na red in snažnost postane navada v poznejem življenju. Dr. J. Pertot je nadalje razvil svojo nalogo o negovanju kože, rok, zob, nosa, ušes in o higieni šolskih prostorov. Z umazano roko pridejo najgroznejše kali bolezni na naša usta in po teh v notranjost človeškega telesa, ki slednjič prezgodaj podleže. Marsikatera naših peric s povaljanimi rokami umazanega perila obriše otroka, mu odreže kruha, pripravljajo kosilo itd. S tem mori lastno dete in družino. Bodimo snažni in kopljimo si vztrajno celo telo. Najvzornejša država v Evropi glede higieniških šolskih stavb, v katerih je združeno vse, kar zahteva moderna higiena, je mlada Bolgarska. To bodi nam Slovanom v ponos! Koncem predavanja se je zahvalil tovariš predsednik predavatelju z ganljivo vezano besedo. Naša hvaležnost in največje spoštovanje naj mu bo v zahvalo! Za tem so se obravnavale druge točke dnevnega reda, tičoč se stanovskih in društvenih koristi. Sklenilo se je zborovanje s posetom v Brojence, kjer si je učiteljstvo ogledalo velikanske sesalke, ki dvigajo vodo v višočino, odkoder se potaka po vodovodu v Trst. Posetilo nas je tudi nekaj bližnjih tovarišev in tovarišic. Hvala jim. Prihodnji občni zbor bo v Barkovljah dne 4. oktobra t. l.

Srednješolski vestnik.

Oseba vest. Deželni šolski svet je odobril, da je pravi realni učitelj na idrijski mestni realki, g. Matija Pirc, definitivno potrjen in da se mu dovoli naslov profesorja.

Na nemški državni gimnaziji v Trstu je razpisano mesto ravnatelja. Seveda dobi to mesto Nemeč.

Književnost in umetnost.

Novo muzikalije. Podjetni založnik L. Schewentner je zopet izdal troje muzikalij, ki jih že priporoča elegantna zunanja oblika. Te muzikalije so:

1. Mina-valček iz operete „Nečak“. Za klavir uglasbil Viktor Parma. Cena 2 K 40 h.

2. O, teženske! Koračnica iz operete „Nečak“. Za klavir uglasbil Viktor Parma. Cena 1 K 50 h.

Obe te Parmovi kompoziciji sta med najlepšimi točkami njegove operete „Nečak“, ki je ravno z omenjenima skladbama dosegla najlepši uspeh v Zagrebu in Ljubljani. Parmova godba je polna živahnosti in melodij, tako tudi tukaj. Ne bo dolgo, pa bo na vsakem klavirju ta koračnica in valček.

3. Slovenske narodne pesmi. Zbral in uredil Marko Bajuk. III. zv. Cena 1 K. — V tem zvezku je zbranih 30 narodnih pesmi, deloma znanih, deloma manj znanih. Služile bodo dobro manjšim pevskim zborom pa tudi veselim družbam. Harmonizacija je preprosta, odgovarjajoča značaju narodne pesmi, izvedena po Zirovnikovem vzoru. Prav je tako!

Kulturno delo.

+ Ustanovni občni zbor „Narodnega izobraževalnega društva“ za Ločnik se je vršil v nedeljo, 3. maja t. l., na Gradiškuti. G. Josip Kocijančič, veleposesnik na Gradiškuti, je bil tako ljubezniv, da je v to svrhu dal na razpolago svoje prostore. Okolo 4. ure popoldne se je tam zbralo nad 30 mož in mladeničev iz Ločnika in Gradiškute. Večji del je bil iz Ločnika. G. dr. Janc jim je razložil pomen izobraževalnih društev in nato raztolmačil pravila. V društvo se je vpisalo 31 članov. Za predsednika je bil izvoljen z vzklikom g. Josip Kocijančič iz Gradiškute, za odbornike pa Jože Pintar, Ivan Drufovka, Stefan Velušček, Franc Šiligoj, Jožef Colja, vsi iz Ločnika, in Anton Obljubek iz Gradiškute, za preglednika Jakob Tronkar in Anton Taljanut iz Gradiškute. — Sklenilo se je naročiti sledeče časopise: „Soča“, „Primorec“, „Delavski List“, „Edinost“, „Gorica“, „Primorski List“, „Naš glas“, „Primorski gospodar“, „Slovenski Branik“. Nadalje prepusti društvu g. Kocijančič „Slovenski Narod“, g. Bitežnik pa „Učiteljskega Tovariša“.

+ Izobraževalnemu društvu v Senožečah je podaril deželnosodni svetnik g. Mihael Novak 1000 slovenskih in 300 nemških knjig. Ta čin je v zgodovini slov. izobraževalnih društev gotovo edin.

Politiški pregled.

*** Volilna reforma za deželni zbor kranjski.** Ustavni odsek se je v soboto, dne 9. t. m., zedinil za volilno reformo, po kateri bo štel deželni zbor z ljubljanskim knezoškofom 50 članov, in sicer jih bo 10 volila kurija veleposesnikov, 10 mesta in trgi, 2 trgovinska in obrtna zbornica ljubljanska, 16 kmetijske občine in 11 splošna kurija. — S. L. S. utegne imeti (s škofofom) 27 poslancev, naprednjaki 12 in Nemeč 11 poslancev, klerikalci dobe torej absolutno večino. Ustavni odsek je sklenil: 1.) Sprejme se načrt izpremembe volilnega reda in deželnega reda, kakor ga je predložil referent, s sledečimi izpremembami: § 5. volilnega reda se izpremeni tako, da dobi Ljubljana v obstoječi mestni skupini namesto dveh mandatov štiri. Za te štiri mandate je Ljubljana razdeljena v dva, po davčni obveznosti in po številu prebivalstva kolikor mogoče enakorazdeljena volilna okraja, katerih vsak voli po 2 poslanca. Prepuščeno je narodno-napredni stranki, da stavi predlog glede te porazdelitve in ga naznani referentu. Sorazmerno s to izpremembo je izpremeniti tudi deželni red. — 2.) § 7. a) volilnega reda se izpremeni tako, da od enajst mandatov splošne skupine dobi enega mestna občina ljubljanska, drugih deset pa je porazdeliti na ostalo deželo teritorialno in je prepuščeno slovenski ljudski stranki stavi svoje predloge glede te porazdelitve. — 3.) Za kompletorično volitev dveh novih poslancev ljubljanskim cenzus-kuriji bo veljala še cela Ljubljana kot en sam volilni okraj. — 4.) V mestni skupini se nadalje izpremeni to, da vbodoče mesto Kočevje voli samo svojega poslanca, trg Ribnica se pa priklapi volilnemu okraju ostalih dolenjskih mest in trgov (Novomesto, Višnjagora itd.) Razentega so se soglasno sprejeli tudi še pogoji nemške stranke, in sicer, da je izprememba novega volilnega in deželnega reda mogočale obnavzočnosti najmanj 42 članov deželnega zbora, ki odločuje o jeleostrie-trtinsko večino. — Določbe poslovnik za deželni zbor in deželni odbor, ki se ne strinjajo s to novo postavbo, se s tem ukinejo. — Mi seveda s tako volilno reformo nismo zadovoljni in ne bomo zadovoljni z nobeno drugo, razen z ono, ki bo zasnovana na principu enakosti, splošnosti, direktnosti in tajnosti.

*** Poslanska zbornica** je imela 5. t. m. sejo. Med vlogami je tudi zahtevala za naknadni kredit k proračunu za 1908. Ker vlada nima še večine za nujni predlog glede zvišanja rekrutnega števila pri deželni brambi, je sama zavlekla sejo. Vloge so se čitale dobesedno, potem so ministri odgovarjali na razne interpelacije.

*** Proračunski odsek** je sprejel poglavje „ljudska šola“. Tekom debate je poslanec Conci izrazil željo, naj se ljudskim šolam „Lege nazionale“ v Spljetu in Šibeniku podeli

pravica javnosti, ter je zahteval, naj se slovenski oddelek učiteljskega v Koprur premestiv kak slovenski kraj. (O tem glej današnji uvodni članek! Op. ur.) Nadalje je urgiral ustanovitve italijanskega učiteljskega v Gradišču ob Soči ter je odločno pobijal postavko proračuna, s katero se ima pomnožiti nemško šolstvo na Trentinskem.

*** Razni nemški knezi** so dospeli na Dunaj, kjer so častitali cesarju Francu Jožefu povodom 60 letnice. Na Dunaju je bil tudi nemški cesar, kamor je došel iz Pulja.

*** Proti enakopravnosti slovenskega jezika.** Kakor listi poročajo, so bili te dni poslanci Dobernig, Marekhl in Hofmann-Wellenhof pri pravosodnem ministru Kleinu, da protestujejo proti enakopravnosti slovenskega jezika pri sodiščih na Štajerskem, Korškem in Kranjskem. Kakšen odgovor jim je dal minister na to intervencijo, ne vemo. Domnevamo pa, da jim je dal dr. Klein običajen pitijski odgovor, ki te lahko tolmači v teoriji tako ali drugače. V praksi se bo seveda justična uprava trudila ustreči željam in zahtevam nemških poslancev.

*** Poslanec H. Prade** je imenovan za nemškega ministra-rojaka. Prade je že bil minister.

*** Koroški Nemci proti slovenskemu jeziku.** Na shodu nemškega „Volksvereina“ v Celovcu sta hujskala Dobernig in dr. Knapitsch zoper Slovence. Dobernig je zmerjal slovenske sodnike in odvetnike z „windische Frechlinge“, zahteval bojkot slovenskih odvetnikov in napovedal interpelacijo, ker justični minister ni pohvalil postopanja koroških sodnikov zoper slovenski jezik; nadalje je protestiral proti sloveniziranju Trsta in Gorice!

*** Vseslovanski kongres.** Čahoslav. Korresp. poroča, da se v kratkem sestanejo v Pragi slovanski državni poslanci na posvetovanje o nameravanem vseslovanskem kongresu. Posvetovanja se udeleži tudi več članov ruske dume.

*** Čin pletete čeških in poljskih socialnih demokratov.** Povodom smrti mladčeskega prvaka dr. Herolda sta tudi češki in poljski klub soc. demokratov poslanske zbornice poslala kondolenčni brzojavki. Razentega se je predstavila dr. Kramfu kakor predsedniku češkega kluba deputacija čeških socialnih demokratov, sestojča iz poslancev Nemeč, Soukupa, Habermanna in Hybeša, da mu ustno tolmači sožalje na smrti dr. Herolda. Pri tem je bil dr. Kramf do solz ginjen. Pogreba se je udeležila tudi mnogoštevilna deputacija čeških socialnih demokratov, ki je na izrečno prošnjo zastopala tudi poljske sodruge. Ti poslednji pa so v svoji brzojavki v toplih besedah izrazili svoje sožalje na veliki izgubi, ki je zadela češki klub in z njim ves češki narod.

*** Letošnje velike vojaške vaje** se bodo vršile v zapadni Ogrski. Vojaških vaj, ki se prično okolo 18. septembra, se udeležijo 4. budimpeštanski, 5. požunski in 13. zagrebški vojni zbor.

*** Vsenemški shod** so priredili na Dunaju Vsenemci. Na shodu so hujskali proti Čehom in češkim uradnikom. Sprejeta je bila resolucija, da je treba z vsemi silami delovati na to, da se z Dunaja prepode vsi slovanski, zlasti pa češki uradniki.

*** Z zagrebškega vsenemščila** je odšlo 480 dijakov, deloma na Dunaj, deloma v Prago. Na Dunaju so jih prav lepo sprejeli slovanski dijaki. Prav tako so bili sprejeti v Pragi.

*** Poljski dijaki za hrvaške kolege.** Iz Krakova poročajo: Tukajšnja akademična društva so poslala zagrebškemu vsenemščilu brzojavko, v kateri vabijo one dijake, ki se niso še vpisali v Pragi, oziroma Belgradu, naj pridejo v Krakov, kjer bodo gostoljubno sprejeti.

*** Afera prof. Manojlovića.** Iz Zagreba poročajo: V četrtek popoldne bi se imela vršiti disciplinarna preiskava proti vseučiliškemu profesorju dr. Manojloviću. Preiskavo bi moral voditi vladni svetnik Pogačić. Dr. Manojlović ni prišel k razpravi, nego je poslal izjavo, v kateri naglašja, da je zanj v disciplinarnih zadevah edino kompetenten akademični senat.

*** Akcija za ureditev jezikovnega vprašanja v Dalmaciji.** V Spljetu se je vršil shod županov in zastopnikov 36 občin srednje Dalmacije, katerim se je pridružila tudi spljetska trg. zbornica. Shod je sklical spljetski župan dr. Mihaljević. Enoglasno je bilo sklenjeno, da se odpošlje ministrskemu predsedniku baronu Becku spomenico, v kateri se naglašja vprašanje uradnega jezika državnih oblastnij, zatem delavsko vprašanje, obrambo pred filoksero, pomorstvo, železnico in druga važna vprašanja. V posebni resoluciji je shod naglašal solidarnost z brati v banovini. Uvedla se je akcija v pomoč Rauchovim žrtvam. V imenu občin je bila takoj nakazano v ta namen nad 4000 kron.

*** Stroški Avstrije za novo pazarsko železnico.** Nek strokovni list je izračunal, da bodo stroški za novo pazarsko železnico znašali: Mitrovica-Novi Pazar-Prijepolje 167 kilometrov po 260.000 kron je 43.420.000 K. Prijepolje - Priboj - meja 31 kilometrov po 150.000 kron je 4.650.000 kron. Železniški park 2 mil. kron. — Skupno torej 50.070.000 kron.